

מנהלים יקרים!

פרשתנו עוסקת בדיני נזיקין, האופנים השונים בהם אדם עלול להזיק והפיצוי המחויב בכל מקרה. חמור לא פחות הוא נזק מכוח הלשון. אמנם מכתה של הלשון אינה ניכרת בגוף הנפגע אך היא יכולה לגרום פגיעה נפשית קשה. "מוות וחיים ביד לשון" (משלי י"ח כ')

הרב יהונתן אייבשיץ דקדק בפסוקים בפרשתנו (פרק כא פסוק יח – ט):

"וְכִי־יִרְיֶב אֲנָשִׁים וְהָכֵה־אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ בְּאָבֶן אִוּ בְּאֶגְרֹף ... בְּקִשְׁבֹתוֹ יִתֵּן וְרָפָא יִרְפָּא" מחלוקת וריב שפתיים גוררים אחריהם מכות, וגם הוצאת דיבה ולשון הרע. ובכל זאת רב ההבדל בין שתי תוצאות אלו של ריב אנשים: מכת יד ושאר פגיעות גופניות מעלות ארוכה ככל שעוברים הימים ואילו דברי מלשינות ולשון הרע פגיעתם רעה לאורך ימים ושנים. פגיעות גופניות ניתנות לריפוי, ככתוב בהמשך הדברים: "ורפא ירפא" (כ"א, י"ט) לא כן הדבר לגבי 'מכות לשון ושפתיים' – פגיעתן של אלו אינה עוברת לעולם, ושום תרופה שבעולם אינה מועילה עוד לנפגע... "ודוקא מכת אבן או אגרוף נרפאת בתשלומי הנזק השונים, אך הפוגע בלשונו באחר גורם לעיתים נזק שלא ניתן לרפאותו. את חומרת הפגיעה ע"י דיבור ניתן ללמוד מענין נוסף בפרשתנו (פרק כא, טו – יז): "וּמִכָּה אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוֹמֵת... וּמִקָּלָל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוֹמֵת. וְהֵבִיא רִשְׁיִי שִׁמְכָה הוֹרִיו דִּינּוּ בַחֲנֹק שֶׁהִיא מִיֵּתָה קֵלָה וְאִילוּ הַמִּקְלָלִים עוֹנְשׁוּ בַסְּקִילָה הַחֲמוּרָה. מִתּוֹךְ כֵּךְ נִרְאָה שֶׁהַדִּיבּוּר לְעֵיתִים חֲמוּר מֵהַכָּאָה."

לאור חומרת הדיבור הרע ניתן להבין את מעלת השכר למי ששומר את פיו. (שמות כב, ל) – "וְאֲנָשֵׁי־קֹדֶשׁ תִּהְיוּ לִי וּבִשֶׁר בְּשֹׁדֶה טְרָפָה לֹא תֹאכְלוּ. לִקְלָב תִּשְׁלַכּוּן אֹתוֹ". בפירוש "הדר זקנים" כתב – "שלם לכלב שכרו שלא חרץ לשונו עליך בצאתך ממצרים אף כי היה עומד במשמרתו שדרכו לנבוח". וכמו שהביא רש"י (שם): "למדך הכתוב שאין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה, שנאמר: "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו", אמר הקדוש ברוך הוא תנו לו שכרו". בשכר אותה שתיקה של רגע זיכתה אותו התורה בשכר לדורות.

בעלי המוסר מבארים שיש להשוות בין שני בעלי חיים שקבלו שכר על התנהגותם במהלך מכות מצרים. הצפרדעים שנכנסו לתנורים החמים במסירות נפש והכלבים שלא חרצו לשונם במכת בכורות. הצפרדעים שמסרו נפשם ליפול לתנורים ניצלו ונשארו בחיים בסיום מכת הצפרדעים כשמתו כל שאר הצפרדעים, אך הכלב קיבל שכר לדורות עולם. אנו לומדים שקשה לשמור פה סגור יותר מאשר למסור את הנפש.

חיזוק וסיוע להצלחה בהתמודדות יום יומית זו של שמירת הלשון ניתן לשאוב מדברי הגר"א באגרת לבנו שעל כל שעה שאדם חוסם פיו מלדבר מה שאינו הכרח לגופו זוכה לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער.

אחרי שנקיים סור מרע בשמירת הלשון נוכל לקיים עשה טוב בניצול כוח פינו להרבות ולדבר טוב על אחרים לפרגן ולשבח. כוח הדיבור הוא הכוח המרכזי אשר חנן אותנו הקב"ה כמנהיגים, כאנשי חינוך, כמחנכים, נזכה להשתמש בכוח הדיבור לחיזוק הטוב והאור, ולקיים "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו".

שבת של גשמי ברכה, שלום מברכים שלום לכם ולכל בני ביתכם.

שושנה נגר